

OBSAH

PRVNÍ DÍL

ÚVOD. ZEMĚ A JEJÍ ŽIVÁ PŘÍRODA PŘED VZNIKEM ČLOVĚKA	5
---	---

DĚJINY PRAVĚKU

HLAVA I CHARAKTERISTIKA A PERIODIZACE PRAVĚKU. PRAMENY	11
§ 1 Základní dělení pravěku	13
§ 2 Problémy periodizace pravěku	15
§ 3 Prameny k dějinám pravěku	21

HLAVA II VZNIK ČLOVĚKA A LIDSKÉ SPOLEČNOSTI: OBDOBÍ PŘISVOJOVACÍHO HOSPODÁŘSTVÍ (STARŠÍ DOBA KAMENNÁ, PALEOLIT)	29
---	----

Kap. 1 <i>Charakteristika a dělení paleolitu</i>	33
Kap. 2 <i>Vznik a vývoj člověka</i>	35
Kap. 3 <i>Lidstvo v paleolitu</i>	50
§ 1 Nejstarší paleolit	50
§ 2 Starý paleolit	52
§ 3 Střední paleolit	55
§ 4 Mladý a pozdní paleolit	59
§ 5 Mezolit	67
Kap. 4 <i>Shrnutí</i>	72

HLAVA III POČÁTKY VÝROBNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ: NEJSTARŠÍ ZEMĚDĚLCI (MLADŠÍ DOBA KAMENNÁ, NEOLIT)	75
---	----

Kap. 1 <i>Charakteristika a chronologie neolitu</i>	77
Kap. 2 <i>Přední Asie v neolitu</i>	81
§ 1 Protoneolit (asi 9000—7000 př. n. l.)	81
§ 2 Raný neolit (asi 7000—6300 př. n. l.)	85
§ 3 Starý neolit (asi 6300—5900 př. n. l.)	89
§ 4 Střední neolit (asi 5900—5500 př. n. l.)	91
§ 5 Mladý neolit (asi 5500—5200 př. n. l.)	95
Kap. 3 <i>Evropa v neolitu (6.—4. tisíciletí př. n. l.)</i>	99

HLAVA IV POČÁTKY ŘEMESEL A MĚST. VZNIK PŘEDPOKLADŮ PRO CIVILIZACI A TRÍDNÍ SPOLEČNOST V CHALKOLITU (ENEOLITU, POZDNÍ DOBĚ KAMENNÉ)	111
--	-----

Kap. 1 <i>Charakteristika a chronologie chalkolitu</i>	113
Kap. 2 <i>Přední Asie v chalkolitu</i>	115
§ 1 Starý chalkolit (asi 5200—5000 př. n. l.)	115
§ 2 Střední chalkolit (asi 5000—4300 př. n. l.)	119
§ 3 Mladý chalkolit (asi 4300—3500 př. n. l.)	125
Kap. 3 <i>Evropský chalkolit (eneolit — 3. tisíciletí př. n. l.)</i>	131
Kap. 4 <i>Shrnutí neolitického a chalkolitického vývoje</i>	141

DĚJINY STAROVĚKU

HLAVA	V NEJSTARŠÍ CIVILIZACE A STÁTY: PŘEDNÍ VÝCHOD A EGEJSKÁ OBLAŠT V BRONZOVÉ DOBĚ (asi 3500—1100 př. n. l.)	147
Kap. 1	<i>Úvod</i>	149
§ 1	Charakteristika a přehled období	149
§ 2	Problém typu nejstarších států	153
§ 3	Obyvatelé Předního východu a Egejské oblasti a jejich etnická příslušnost	159
§ 4	Vznik písma a písemných systémů	168
§ 5	Počítání času a chronologie	181
Kap. 2	<i>Mezopotámie</i>	187
§ 1	Přírodní podmínky	188
§ 2	Prameny k dějinám Mezopotámie	191
§ 3	Přehled pravěkých dějin Mezopotámie (asi do 3500 př. n. l.)	194
§ 4	Vznik prvních států: predynastické období (asi 3500—3000 př. n. l.)	197
§ 5	Sumerské městské státy v raně dynastickém (RD) období (asi 3000—2350 př. n. l.)	203
§ 6	Staroakkadské období	211
§ 7	Období gutejské nadvlády (2198—2110 př. n. l.)	214
§ 8	Vláda 3. dynastie z Ur (2111—2003 př. n. l.)	215
§ 9	Starobabylónské období (1894—1594 př. n. l.)	220
§ 10	Staroasyrské období (20.—18. stol. př. n. l.)	226
§ 11	Středoasyrské a středobabylónské období (1500—1000 př. n. l.)	230
Kap. 3	<i>Egypt</i>	236
§ 1	Přírodní podmínky	237
§ 2	Prameny	241
§ 3	Přehled pravěkých dějin Egypta	241
§ 4	Vznik jednotného egyptského státu (kolem 3100 př. n. l.)	245
§ 5	Raně dynastické období: království cínevské (3100—2700 př. n. l., 1. a 2. dynastie)	251
§ 6	Stará říše (2700—2181 př. n. l.)	252
§ 7	První přechodné období (asi 2181—2040 př. n. l., 7.—10. a část 11. dynastie)	266
§ 8	Střední říše (asi 2040—1786 př. n. l.)	267
§ 9	Druhé přechodné období (1786—1580 př. n. l., 13.—17. dynastie)	271
§ 10	Nová říše (asi 1580—1080 př. n. l.)	272
Kap. 4	<i>Malá Asie</i>	288
§ 1	Přírodní podmínky	289
§ 2	Prameny	291
§ 3	Přehled pravěkých dějin Malé Asie (Anatolie) do konce 3. tisíciletí př. n. l.	294
§ 4	Období tzv. asyrských obchodních kolonií ve střední a východní části Malé Asie (20. a 19. stol. př. n. l.). Období městského partikularismu a snah o vytvoření většího státního útvaru	300
§ 5	Starochetitské období (kolem 1650—1450 př. n. l.)	304

§ 6	Novochetitské období (1450—1200 př. n. l.)	308
§ 7	Západní Malá Asie ve 2. tisíciletí př. n. l.	317
§ 8	Pád chetitské říše	319
Kap. 5	<i>Syropalestinská oblast</i>	320
§ 1	Přírodní podmínky	321
§ 2	Prameny	323
§ 3	Přehled pravěkých dějin syropalestinské oblasti	324
§ 4	Foinikie ve 2. tisíciletí př. n. l.	327
§ 5	Sýrie ve 2. tisíciletí př. n. l.	329
§ 6	Palestina ve 2. tisíciletí př. n. l.	331
Kap. 6	<i>Egejská oblast</i>	332
§ 1	Úvod	333
§ 2	Přírodní podmínky	334
§ 3	Prameny	337
§ 4	Chronologie	338
§ 5	Paleolit a neolit	339
§ 6	Počátky výroby kovů a vznik předpokladů pro civilizaci ve 3. tisíciletí př. n. l. (rané bronzové období, předpalácové období na Krétě)	342
§ 7	Minojská civilizace (období prvních a druhých paláců, po r. 2000 — 1. polovina 14. stol. př. n. l.)	345
§ 8	Mykénská civilizace	356
Kap. 7	<i>Ostatní Evropa v době bronzové (1900—700 př. n. l.)</i>	369
§ 1	Celková charakteristika a chronologie	369
§ 2	Starší doba bronzová	371
§ 3	Střední doba bronzová	376
§ 4	Mladší doba bronzová	379
Kap. 8	<i>Souhrn. „Mořské národy“ a egejské stěhování. Konec bronzové doby na Předním východě a v Egeidě</i>	386
HLAVA VI	STÁTY A ŘÍŠE NA PŘEDNÍM VÝCHODĚ V 1. POLOVINĚ	
	1. TISÍCILETÍ PŘ. N. L.	391
Kap. 1	<i>Úvod</i>	393
Kap. 2	<i>Foinikie</i>	397
Kap. 3	<i>Palestina</i>	400
§ 1	Prameny	400
§ 2	Obyvatelstvo. Příchod hebrejských kmenů do Palestiny	403
§ 3	Období kmenových náčelníků (tzv. soudců, asi 1200—1025 př. n. l.)	404
§ 4	Vznik státu a královské moci	404
§ 5	Období rozděleného království	405
§ 6	Perské období	407
Kap. 4	<i>Egypt v pozdní době (1080—332 př. n. l.)</i>	408
§ 1	Do dobytí Egypta Asýrií (671 př. n. l.)	408
§ 2	Období sajské (26.) dynastie (663—525 př. n. l.)	410
§ 3	Egypt pod vládou Persie	411
Kap. 5	<i>Novoasyrská říše</i>	412
§ 1	Prameny	412
§ 2	Vznik světové asyrské říše	413
§ 3	Asýrie a Urartu	414

§ 4	Sargonovská dynastie	415
§ 5	Organizace novoasyrské říše	419
Kap. 6	<i>Novobabylónská říše</i>	422
§ 1	Prameny	422
§ 2	Politické dějiny	423
§ 3	Organizace státu	424
§ 4	Krize a pád říše	426
Kap. 7	<i>Malá Asie</i>	427
§ 1	Frygové	428
§ 2	Lýdové	431
Kap. 8	<i>Írán: Médové a Peršané</i>	432
§ 1	Zeměpisný přehled a přírodní podmínky	432
§ 2	První písemné zprávy o Íránu	435
§ 3	Říše médská a založení státu achaimenovského	436
§ 4	Vláda Kambýsa a Dáreia I.	439
§ 5	Achaimenovská říše od smrti Dáreia I. do konce dynastie	445
HLAVA VII	ŘEKOVÉ A ŘECKÉ STÁTY V 1. POLOVINĚ 1. TISÍCLETÍ PŘ. N. L.	449
Kap. 1	<i>„Temné“ nebo homérské období (asi 1100—asi 800 př. n. l.)</i>	451
§ 1	Úvod	451
§ 2	Prameny. Homérské eposy	452
§ 3	Příchod Dórá. Osídlení maloasijského pobřeží. Řecké kmeny a dialekty	457
§ 4	Řecká společnost v „temném“ období	460
§ 5	Řecko a Orient. Řecká abeceda	464
Kap. 2	<i>Archaické období: raná polis a kolonizace Středomoří a Černomoří (800—500 př. n. l.)</i>	467
§ 1	Městský stát (polis) a problém vzniku státu	469
§ 2	Prameny	473
§ 3	Velká řecká kolonizace	480
§ 4	Vnitřní vývoj městských států	488
§ 5	Politický vývoj Řecka. Celorecké instituce	499
§ 6	Sparta a spartský (peloponnéský) spolek do konce archaické doby	504
§ 7	Athény do konce archaické doby	508
HLAVA VIII	ŘECKÉ STÁTY V 5. A 4. STOL. PŘ. N. L.: VRCHOL A PÁD KLASICKÉ POLIS	517
Kap. 1	<i>Prameny</i>	519
Kap. 2	<i>Iónské povstání a odrazení perského útoku na Řecko (500—478 př. n. l.)</i>	524
§ 1	Povstání řeckých měst v Malé Asii	525
§ 2	Dáreiovův útok na Řecko. Bitva u Marathónu	526
§ 3	Themistoklés a počátky athénské námořní moci	527
§ 4	Odrazení Xerxova útoku na Řecko	529
Kap. 3	<i>Počátky dělského (athénského) námořního spolku a proti- útok Řeků (478—462/1 př. n. l.)</i>	531
§ 1	Založení dělského (athénského) námořního spolku	532

§ 2	Kimónovy úspěchy proti Peršanům a počátky nadvlády Athén ve spolku	533
§ 3	Vnitřní vývoj ve Spartě a v Athénách. Efialtova reforma a roztržka Athén se Spartou	534
Kap. 4	<i>První střetnutí Sparty a Athén (461—446/5 př. n. l.). Ukončení bojů s Persii</i>	537
Kap. 5	<i>Athénská říše a athénská demokracie v době Periklově</i>	540
§ 1	Třídní a mocenská struktura	542
§ 2	Athénská říše	543
§ 3	Athénská společnost a demokratické zřízení	547
§ 4	Metoikové a otroci	553
§ 5	Athény jako kulturní centrum východního Středomoří	559
§ 6	Zahraniční politika periklovských Athén a předehra peloponnéské války	569
Kap. 6	<i>Peloponnéská válka (431—404 př. n. l.)</i>	572
Kap. 7	<i>Období přechodných hegemonií. Dobyť Řecka Makedonií (404—338 př. n. l.)</i>	578
§ 1	Změna politické struktury Řecka ve 4. stol. př. n. l.	579
§ 2	Politický vývoj v Řecku do makedonského zásahu	582
§ 3	Athény a Makedonie. Dobyť Řecka Filippem II. Makedonským (338 př. n. l.)	584
HLAVA IX	ALEXANDROS MAKEDONSKÝ A VZNIK HELÉNISTICKÝCH ŘÍŠÍ (336—276 PR. N. L.)	589
Kap. 1	<i>Říše Alexandra Makedonského</i>	591
Kap. 2	<i>Alexandroví nástupci (diadochové) a rozdělení jeho říše (323—276 př. n. l.)</i>	595

DRUHÝ DÍL

HLAVA X	ZÁPADNÍ STŘEDOMOŘÍ V 1. TISÍCILETÍ PŘ. N. L. DO VZNIKU ŘÍMSKÉHO IMPÉRIA: FOINIČANÉ, ŘEKOVÉ, ETRUSKOVÉ, ITALIKOVÉ	613
Kap. 1	<i>Úvod</i>	615
Kap. 2	<i>Foiničané v západním Středomoří; Kartágo</i>	617
§ 1	Prameny	618
§ 2	Počátky Kartága	619
§ 3	Kartágo velmocí v západním Středomoří	619
§ 4	Kartágo a Řekové	626
§ 5	Kartágo a Řím	627
Kap. 3	<i>Řekové v západním Středomoří</i>	628
§ 1	Prameny	629
§ 2	Kolonizace. Západní Řekové v archaické době	630
§ 3	Sicilští Řekové v 5. stol. Vzestup moci Syrákús	633
§ 4	Jihoitalští Řekové v 5. a 4. stol. a jejich podrobení Římany	635
§ 5	Vrchol moci Syrákús. Syrákúsy mezi Kartágem a Římem	636
§ 6	Kultura západních Řeků	637
Kap. 4	<i>Itálie do r. 800 př. n. l.</i>	638

§ 1	Přírodní podmínky	639
§ 2	Raná doba železná. Příchod indoevropských kmenů (1200—800 př. n. l.)	642
Kap. 5	<i>Etruskové</i>	645
§ 1	Prameny	646
§ 2	Problém původu Etrusků	648
§ 3	Etruská města. Hospodářství a společnost	649
§ 4	Vrchol etruské moci v 7. a 6. stol. př. n. l.	651
§ 5	Úpadek etruské moci	652
HLAVA XI	ŘÍM DO DOBYTÍ ITÁLIE (265 PŘ. N. L.)	653
Kap. 1	<i>Počátky Říma (8.—6. stol. př. n. l.)</i>	655
§ 1	Prameny	655
§ 2	Vznik a počátky Říma	656
§ 3	„Reforma Servia Tullia“	660
§ 4	Význam archaického Říma	662
Kap. 2	<i>Rané období římské republiky (509—265 př. n. l.)</i>	662
§ 1	Prameny	663
§ 2	Ovládnutí Itálie Římany	664
§ 3	Vnitřní vývoj římské republiky	669
§ 4	Římský městský stát	672
§ 5	Řím a podrobení Itálie	678
§ 6	Mezinárodní postavení Říma	680
HLAVA XII	HELÉNISTICKÉ STÁTY (276—30 PŘ. N. L.)	681
Kap. 1	<i>Prameny</i>	683
Kap. 2	<i>Nová mocenská situace ve východním Středomoří a na Předním východě</i>	685
§ 1	Úvod	685
§ 2	Velké helénistické říše	687
§ 3	Menší helénistické státní útvary v Řecku a na Předním východě	693
Kap. 3	<i>Přehled politických dějin helénistické doby</i>	699
§ 1	Období rozkvětu helénistických států (3. stol. př. n. l.)	699
§ 2	Helénistické státy v boji s Římem. Řím pánem východního Středomoří	701
Kap. 4	<i>Kultura helénistické doby</i>	704
HLAVA XIII	VZNIK ŘÍMSKÉHO IMPÉRIA	709
Kap. 1	<i>Prameny</i>	711
Kap. 2	<i>Boj Říma o hegemonii v západním Středomoří</i>	712
§ 1	První punská válka (264—241 př. n. l.)	713
§ 2	Boje s Illyry a Kelty	715
§ 3	Kartágiňané v Hispánii. Druhá punská válka (218—201 př. n. l.)	715
§ 4	Zásahy Říma do východního Středomoří	720
§ 5	Definitivní vítězství Říma nad Makedonií a Kartágem	722
Kap. 3	<i>Vnitřní vývoj a organizace římské říše</i>	724

§ 1	Sociálně ekonomický vývoj římské společnosti	724
§ 2	Ideologie a kultura	728
Kap. 4	Římská říše ve středě 2. stol. př. n. l.	730
HLAVA XIV	KRIZE A ZÁNİK REPUBLIKY	733
Kap. 1	<i>Prameny</i>	735
Kap. 2	<i>Počátky krize. Zostření sociálních protikladů a třídního boje</i>	737
§ 1	Římské zemědělství	737
§ 2	Povstání otroků	739
§ 3	Pokusy o řešení agrárního problému. Bratří Gracchové	740
§ 4	Optimáti a populáři. Mariova vojenská reforma	742
Kap. 3	<i>Spojenecká válka. Sullova diktatura</i>	745
§ 1	Válka Říma s italskými spojenci (90—88 př. n. l.)	745
§ 2	Lucius Cornelius Sulla	747
Kap. 4	<i>Spartakovo povstání. První triumvirát. Gaius Iulius Caesar</i>	750
§ 1	Spartakovo povstání (73—71 př. n. l.)	751
§ 2	Boje s Mithridatem a piráty. Catilinovo spiknutí	752
§ 3	Gaius Iulius Caesar. První triumvirát	754
§ 4	Nepokoje v Římě. Občanská válka mezi Pompeiem a Caesarem	757
§ 5	Caesarova samovláda	760
Kap. 5	<i>Druhý, triumvirát. Octavianus</i>	762
Kap. 6	<i>Římská společnost v době krize republiky</i>	764
§ 1	Společnost a stát	764
§ 2	Provincie	766
§ 3	Právo	766
§ 4	Ideologie a kultura	767
Kap. 7	<i>Římská říše na konci republiky</i>	770
HLAVA XV	EVROPA MIMO STŘEDOMOŘSKOU OBLAST V DOBĚ ŽELEZNÉ (8.—1. STOL. PŘ. N. L.)	773
Kap. 1	<i>Starší doba železná (období halštatské)</i>	775
Kap. 2	<i>Mladší doba železná (období laténského). Keltové</i>	782
HLAVA XVI	AUGUSTŮV PRINCIPÁT	791
§ 1	<i>Prameny</i>	793
§ 2	Ústavní a organizační zakotvení osobní moci	794
§ 3	Římská říše: provincie a zahraniční politika	802
§ 4	Augustovo následnictví: počátky juliovsko-klaudiovské dynastie	808
§ 5	Význam Augustova principátu	809
HLAVA XVII	ŘÍMSKÁ ŘÍŠE ZA PRINCIPIÁTU (14—284 n. l.)	811
Kap. 1	<i>Prameny</i>	813
Kap. 2	<i>Upevnění principátu v 1. stol. n. l. (dynastie juliovsko-klaudiovská a flaviovská)</i>	816
§ 1	Dynastie juliovsko-klaudiovská	817
§ 2	Flaviovská dynastie	821
§ 3	Římská říše v 1. stol. n. l.	827

§ 4	Náboženský vývoj. Počátky křesťanství	830
Kap. 3	<i>Vrcholný rozkvět římské říše v 1. polovině 2. stol. n. l.</i>	833
§ 1	„Adoptivní císaři“ (96—161 n. l.)	833
§ 2	Provincie	838
§ 3	Itálie a Řím	840
§ 4	Náboženství	845
Kap. 4	<i>Markománské války a první projevy krize říše. Marcus Aurelius a Commodus</i>	846
Kap. 5	<i>Krize římské říše ve 3. stol. n. l.</i>	851
§ 1	Dynastie Severovců	852
§ 2	Novoperská [sásánovská] říše	856
§ 3	Vyvrcholení krize (235—268 n. l.)	859
§ 4	Obnovení jednoty říše Aurelianem (270—275 n. l.)	861
§ 5	Kultura a náboženství	864
Kap. 6	<i>Císařská vláda a římská říše za principátu</i>	866
HLAVA XVIII	OSTATNÍ EVROPA V DOBĚ ŘÍMSKÉ ŘÍŠE (1.—5. STOL. N. L.)	869
§ 1	Úvod	871
§ 2	Keltové	874
§ 3	Germáni	875
§ 4	Dáko-Getové	886
§ 5	Sarmati	887
§ 6	Slované	888
§ 7	Baltové	891
§ 8	Ugrofinové	893
§ 9	Vpád Hunů, pohyby germánských kmenů a konec doby římské v Evropě	894
HLAVA XIX	POZDNÍ ŘÍMSKÁ ŘÍŠE (284—476 n. l.)	897
Kap. 1	<i>Prameny</i>	900
Kap. 2	<i>Od ustavení dominátu do rozdělení říše (284—395 n. l.)</i>	901
§ 1	Diocletianus (284—305 n. l.)	901
§ 2	Constantinus (306—337 n. l.)	905
§ 3	Iulianus Apostata (361—363 n. l.)	909
§ 4	Boje s barbarskými kmeny	910
§ 5	Theodosius (379—395 n. l.)	911
Kap. 3	<i>Zánik západní římské říše a vznik tzv. barbarských království</i>	913
§ 1	Arcadius (395—408 n. l.) a Honorius (395—423 n. l.)	913
§ 2	Útoky barbarů. „Barbarizace“ západní římské říše	915
§ 3	Katolická církev a římský stát	916
§ 4	Hospodářství a společnost	917
§ 5	Barbarské vpády a barbarské státy na území západní římské říše	918
§ 6	Konec západořímské říše	919
§ 7	Význam pozdní antiky	920
HLAVA XX	PŘEDNÍ INDIE V PRAVĚKU A STAROVĚKU	923
§ 1	Přírodní podmínky	925
§ 2	Prameny	927

§ 3	Přehled pravěkých dějin indického subkontinentu do přechodu árijských kmenů	928
§ 4	Indie v době védské (1200—600 př. n. l.)	939
§ 5	Severní Indie na počátku historického období	945
§ 6	Rozkvět a úpadek maurijské říše. Období cizích vpádů	952
§ 7	Kušánská říše. Sangamové období v tamilské Indii	961
§ 8	Guptovská říše. Harša	966
§ 9	Klasické období v kulturních dějinách Indie	971
§ 10	Přechod k feudalismu	975
HLAVA XXI ČINA V PRAVĚKU A STAROVĚKU		977
§ 1	Zeměpisné a přírodní podmínky	982
§ 2	Pravěké dějiny Číny. Počátky čínské civilizace	984
§ 3	Prameny čínských dějin. Čínské písmo	987
§ 4	Politické dějiny do konce dynastie Čchin (207 př. n. l.)	991
§ 5	Charakter čínské společnosti do konce dynastie Čchin (207 př. n. l.)	997
§ 6	Kultura a filozofie do konce dynastie Čchin (207 př. n. l.)	1001
§ 7	Doba Chan (206 př. n. l.—220 n. l.)	1005
§ 8	Kultura a filozofie doby Chan	1011
BIBLIOGRAFIE. REJSTRÍK. SEZNAM VYOBRAZENÍ		1015
Základní bibliografie k dějinám pravěku a starověku		1017
Obecná literatura k dějinám pravěku		1021
Obecná literatura k dějinám starého Orientu		1023
Obecná literatura k dějinám starověkého Řecka a Říma		1024
Obecná literatura k dějinám starověkého Řecka		1026
Obecná literatura k dějinám starověkého Říma		1029
Jmenný rejstřík		1031
Seznam map, plánů a schémat		1073
Seznam tabulek v textu		1074
Seznam vyobrazení v textu		1074
Obsah		599, 1083